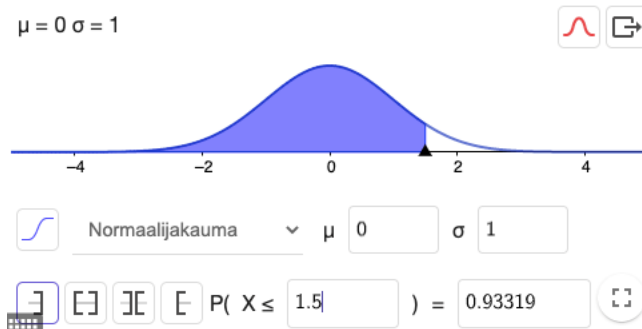

10.1

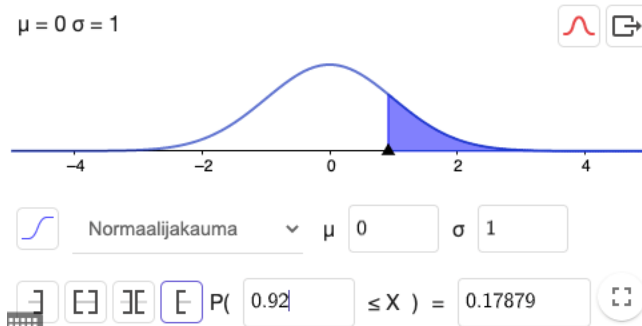
- a) Normitetun normaaliijakauman odotusarvo on 0 ja keskihajonta 1.
Siis $\mu = 0$ ja $\sigma = 1$.

Määritetään todennäköisyys GeoGebran todennäköisyyslaskurilla.

Saadaan $P(Z \leq 1,5) \approx 0,93$.

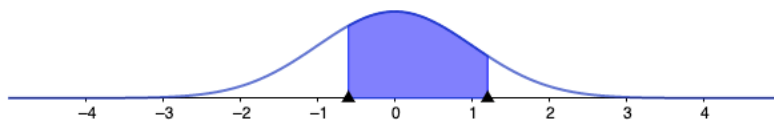
b)

Saadaan $P(Z \geq 0,92) \approx 0,18$.

c)

$$\mu = 0 \quad \sigma = 1$$

Normaalijakauma

μ

0

σ

1

P(

-0.6

$\leq X \leq$

1.2

) =

0.61068

Saadaan $P(-0,6 \leq Z \leq 1,2) \approx 0,61$.

Vastaus

a) 0,93

b) 0,18

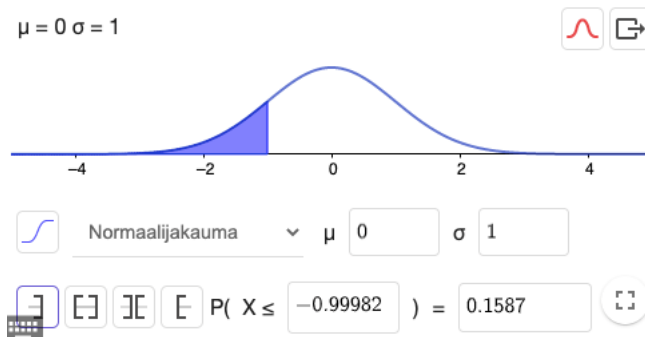
c) 0,61

10.2

a) Normitetun normaalijakauman odotusarvo on 0 ja keskihajonta 1.

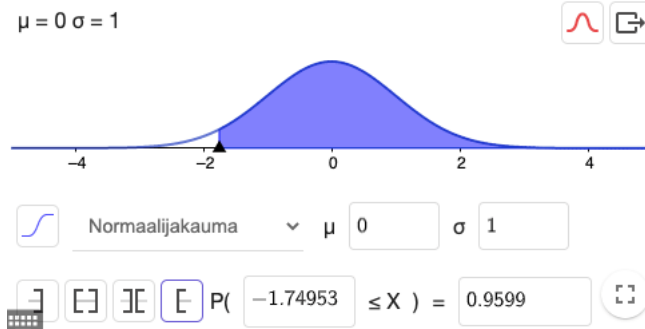
Siis $\mu = 0$ ja $\sigma = 1$.

Määritetään arvo a GeoGebran todennäköisyyslaskurilla.

$P(Z \leq a) = 0,1587$, kun $a \approx -1,00$.

b)

$P(Z \geq a) = 0,9599$, kun $a \approx -1,75$.

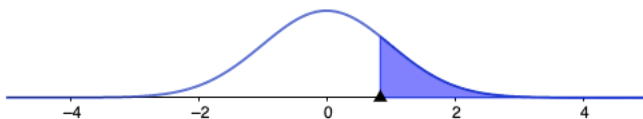
- c) Väritytty alue sijaitsee symmetrisesti odotusarvon 0 molemmin puolin.

Väritetyn alueen yläpuolinen osuus jakaumasta on

$$\frac{1 - 0,5991}{2} = 0,20045.$$

Määritetään sellainen arvo a , että $P(Z \geq a) = 0,20045$.

$\mu = 0 \sigma = 1$

Normaalijakauma

μ

0

σ

1

P(

0.84001

$\leq X$

) =

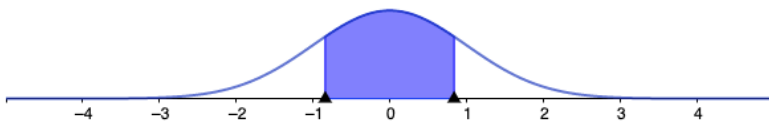
0.20045

$$P(Z \geq a) = 0,20045, \text{ kun } a \approx 0,84.$$

Tarkistetaan, toteutuuko annettu ehto.

$\mu = 0 \sigma = 1$

Normaalijakauma

μ

0

σ

1

P(

-0.84

$\leq X \leq$

0.84

) =

0.5991

Vastaus

a) -1,00

b) -1,75

c) 0,84

10.3

- a) Satunnaismuuttujan X odotusarvo on 65 ja keskihajonta 10.

Siis $\mu = 65$ ja $\sigma = 10$.

Lasketaan arvoa $x = 80$ vastaava normitettu arvo.

$$z = \frac{x - \mu}{\sigma} = \frac{80 - 65}{10} = 1,5$$

Arvo $x = 80$ poikkeaa odotusarvosta 1,5 keskihajonnan verran ylöspäin.

- b) Lasketaan arvoa $x = 45$ vastaava normitettu arvo.

$$z = \frac{x - \mu}{\sigma} = \frac{45 - 65}{10} = -2$$

Arvo $x = 45$ poikkeaa odotusarvosta 2 keskihajonnan verran alaspäin.

Vastaus

- a) normitettu arvo 1,5; poikkeaa 1,5 keskihajonnan verran ylöspäin
b) normitettu arvo -2, poikkeaa 2 keskihajonnan verran alaspäin

10.4

- a) Satunnaismuuttujan X odotusarvo on 45 ja keskihajonta 6.

Siis $\mu = 45$ ja $\sigma = 6$.

Lasketaan arvoa $x = 45$ vastaava normitettu arvo.

$$z = \frac{x - \mu}{\sigma} = \frac{45 - 45}{6} = 0$$

Oikea vaihtoehto on 3.

- b) Lasketaan arvoa $x = 54$ vastaava normitettu arvo.

$$z = \frac{x - \mu}{\sigma} = \frac{54 - 45}{6} = 1,5$$

Oikea vaihtoehto on 5.

- c) Lasketaan arvoa $x = 33$ vastaava normitettu arvo.

$$z = \frac{x - \mu}{\sigma} = \frac{33 - 45}{6} = -2$$

Oikea vaihtoehto on 1.

- d) Lasketaan arvoa $x = 41$ vastaava normitettu arvo.

$$z = \frac{x - \mu}{\sigma} = \frac{41 - 45}{6} = -\frac{2}{3} \approx -0,67$$

Oikea vaihtoehto on 2.

Vastaus

a) 3

b) 5

c) 1

d) 2

10.5

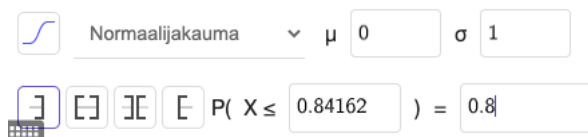
Tehtävänä on määrittää satunnaismuuttujan X keskihajonta σ , kun odotusarvo $\mu = 28$.

Olkoon arvoa $x = 36$ vastaava normitettu arvo z .

Tulee olla $P(X \leq 36) = P(Z \leq z) = 0,80$.

Satunnaismuuttuja $Z \sim N(0, 1)$.

GeoGebra'n todennäköisyyslaskurilla saadaan, että $P(Z \leq z) = 0,80$, kun $z \approx 0,84162$.

Normaalijakauma μ 0 σ 1

$P(X \leq 0.84162) = 0.8$

Muodostetaan normitusyhtälö ja ratkaistaan σ .

$$z = \frac{x - \mu}{\sigma} \quad z \approx 0,84162, \quad x = 36, \quad \mu = 28$$

$$0,84162 = \frac{36 - 28}{\sigma} \quad \text{Ratkaistaan CAS-laskimella.}$$

$$\sigma \approx 9,5$$

Vastaus

9,5

10.6

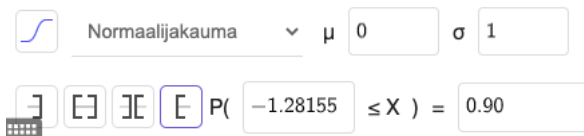
Tehtävänä on määrittää myslipussin massan X odotusarvo μ , kun keskihajonta $\sigma = 12$ (g).

Olkoon arvoa $x = 400$ (g) vastaava normitettu arvo z .

Tulee olla $P(X \geq 400) = P(Z \geq z) = 0,90$.

Satunnaismuuttuja $Z \sim N(0, 1)$.

GeoGebran todennäköisyyslaskurilla saadaan, että $P(Z \geq z) = 0,90$, kun $z \approx -1,28155$.

Normaalijakauma μ 0 σ 1

$P(-1.28155 \leq X) = 0.90$

Muodostetaan normitusyhtälö ja ratkaistaan μ .

$$z = \frac{x - \mu}{\sigma} \quad z \approx -1,28155, \quad x = 400, \quad \sigma = 12$$

$$-1,28155 = \frac{400 - \mu}{12} \quad \text{Ratkaistaan CAS-laskimella.}$$

$$\sigma \approx 415$$

Keskimääräiseksi massaksi on säädettävä 415 g.

Vastaus

415 g

10.7

Tehtävänä on määrittää vuorokauden keskilämpötilan X keskihajonta σ , kun odotusarvo $\mu = 4,0$ (°C).

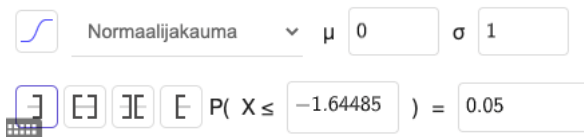
90 % vuorokautisista keskilämpötiloista on välillä 2 °C– 6 °C, joten 5 % lämpötiloista on alle 2 °C ja 5 % lämpötiloista on yli 6 °C.

Olkoon arvoa $x = 2$ (°C) vastaava normitettu arvo z .

Tulee olla $P(X < 2) = P(Z < z) = 0,05$.

Satunnaismuuttuja $Z \sim N(0, 1)$.

GeoGebran todennäköisyyslaskurilla saadaan, että $P(Z < z) = 0,05$, kun $z \approx -1,64485$.

Normaalijakauma   μ 0   σ 1

$P(X \leq -1.64485) = 0.05$

Muodostetaan normitusyhtälö ja ratkaistaan σ .

$$z = \frac{x - \mu}{\sigma} \qquad z \approx -1,64485, \quad x = 2, \quad \mu = 4,0$$

$$-1,64485 = \frac{2 - 4,0}{\sigma} \qquad \text{Ratkaistaan CAS-laskimella.}$$

$$\sigma \approx 1,2$$

Keskihajonta on $1,2$ °C.

Vastaus

$1,2$ °C

10.8

Tehtävänä on määrittää 7-vuotiaiden poikien pituuden X odotusarvo μ ja keskihajonta σ .

Puolet pojista ovat alle 125 cm pitkiä.

Normaalijakauman symmetrian perusteella pituuden odotusarvo $\mu = 125$ (cm).

Pisimmät 7 % pojista ovat yli 132 cm pitkiä.

Olkoon arvoa $x = 132$ (cm) vastaava normitettu arvo z .

Tulee olla $P(X > 132) = P(Z > z) = 0,07$.

Satunnaismuuttuja $Z \sim N(0, 1)$.

GeoGebran todennäköisyyslaskurilla saadaan, että $P(Z > z) = 0,07$, kun $z \approx 1,47579$.

 Normaalijakauma μ σ

     $P($ $\leq X) =$

Muodostetaan normitusyhtälö ja ratkaistaan σ .

$$z = \frac{x - \mu}{\sigma}$$

$$z \approx 1,47579, \quad x = 132, \quad \mu = 125$$

$$1,47579 = \frac{132 - 125}{\sigma}$$

Ratkaistaan CAS-laskimella.

$$\sigma \approx 5$$

Keskihajonta on 5 cm.

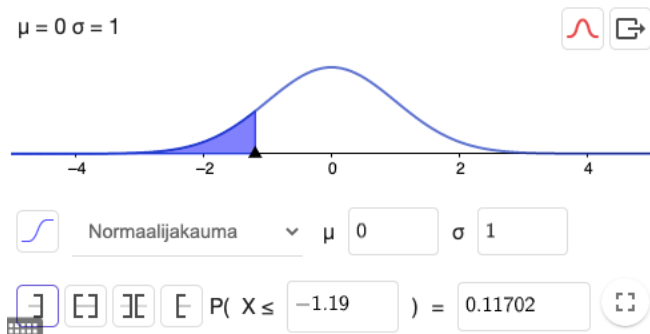
Vastaus

odotusarvo 125 cm, keskihajonta 5 cm

10.9

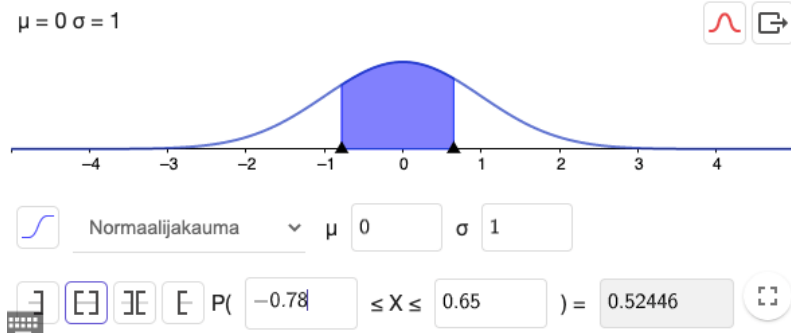
- a) Normitetun normaalijakauman odotusarvo on 0 ja keskihajonta 1.
Siis $\mu = 0$ ja $\sigma = 1$.

Määritetään todennäköisyys GeoGebran todennäköisyyslaskurilla.

Saadaan $P(Z \leq -1,19) \approx 0,12$.

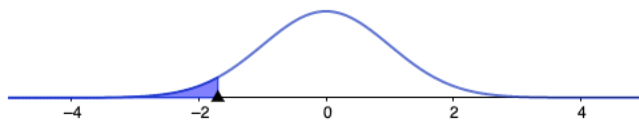
b)

Saadaan $P(-0,78 \leq Z \leq 0,65) \approx 0,52$.

c)

$$\mu = 0 \quad \sigma = 1$$

Normaalijakauma

μ

0

σ

1

P(X ≤

-1.70

) =

0.04457

Saadaan $P(Z \leq -1,70) \approx 0,04457$.

Normaalijakauman symmetrian perusteella

$$P(Z \leq -1,70 \text{ tai } Z \geq 1,70) \approx 2 \cdot 0,04457 \approx 0,09.$$

Vastaus

a) 0,12

b) 0,52

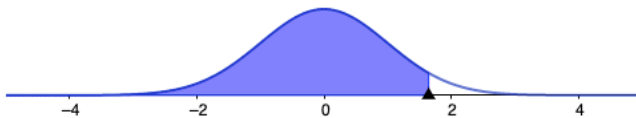
c) 0,09

10.10

- a) Normitetun normaaliijakauman odotusarvo on 0 ja keskihajonta 1.
Siis $\mu = 0$ ja $\sigma = 1$.

Määritetään arvo a GeoGebran todennäköisyyslaskurilla.

$$\mu = 0 \quad \sigma = 1$$

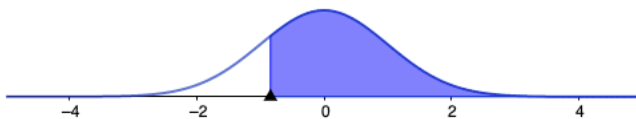
Normaalijakauma μ 0 σ 1

$P(X \leq 1.64485) = 0.95$

$$P(Z \leq a) = 0,95, \text{ kun } a \approx 1,64.$$

b)

$$\mu = 0 \quad \sigma = 1$$

Normaalijakauma μ 0 σ 1

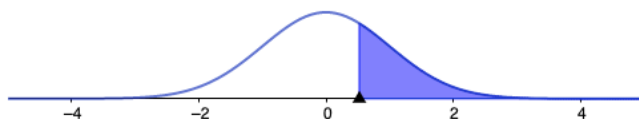
$P(-0.84162 \leq X) = 0.80$

$$P(Z \geq a) = 0,80, \text{ kun } a \approx -0,84.$$

- c) Väli $-a \leq Z \leq a$ sijaitsee symmetrisesti odotusarvon 0 molemmin puolin. Välin yläpuolinen osuus jakaumasta on $\frac{0,60}{2} = 0,30$.

Määritetään sellainen arvo a , että $P(Z > a) = 0,30$

$\mu = 0 \sigma = 1$

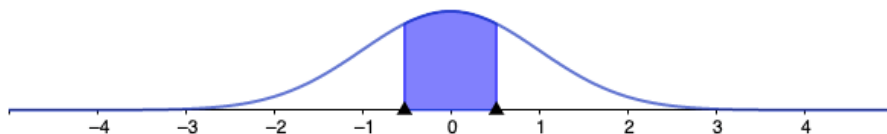
Normaalijakauma μ 0 σ 1

$P(0.5244 \leq X) = 0.30$

$P(Z > a) = 0,30$, kun $a \approx 0,52$.

Tarkistetaan, toteutuuko annettu ehto.

$\mu = 0 \sigma = 1$

Normaalijakauma μ 0 σ 1

$P(-0.52 \leq X \leq 0.52) = 0.39694$

Vastaus

- a)** $-1,64$
- b)** $-0,84$
- c)** $0,52$

10.11

- a) Satunnaismuuttujan X odotusarvo on 15 ja keskihajonta 2,5.

Siis $\mu = 15$ ja $\sigma = 2,5$.

Lasketaan arvoa $x = 20$ vastaava normitettu arvo.

$$z = \frac{x - \mu}{\sigma} = \frac{20 - 15}{2,5} = 2$$

Arvo $x = 20$ poikkeaa odotusarvosta 2 keskihajonnan verran ylöspäin.

- b) Lasketaan arvoa $x = 12,5$ vastaava normitettu arvo.

$$z = \frac{x - \mu}{\sigma} = \frac{12,5 - 15}{2,5} = -1$$

Arvo $x = 12,5$ poikkeaa odotusarvosta 1 keskihajonnan verran alaspäin.

- c) Lasketaan arvoa $x = 13$ vastaava normitettu arvo.

$$z = \frac{x - \mu}{\sigma} = \frac{13 - 15}{2,5} = -0,8$$

Arvo $x = 13$ poikkeaa odotusarvosta 0,8 keskihajonnan verran alaspäin.

Vastaus

- a) normitettu arvo 2; poikkeaa 2 keskihajonnan verran ylöspäin
- b) normitettu arvo -1, poikkeaa 1 keskihajonnan verran alaspäin
- c) normitettu arvo -0,8; poikkeaa 0,8 keskihajonnan verran alaspäin

10.12

- a) Satunnaismuuttujan X odotusarvo on 36 ja keskihajonta 4.

Siis $\mu = 36$ ja $\sigma = 4$.

Lasketaan arvoa $x = 48$ vastaava normitettu arvo.

$$z = \frac{x - \mu}{\sigma} = \frac{48 - 36}{4} = 3$$

Oikea vaihtoehto on 5.

- b) Lasketaan arvoa $x = 42$ vastaava normitettu arvo.

$$z = \frac{x - \mu}{\sigma} = \frac{42 - 36}{4} = 1,5$$

Oikea vaihtoehto on 4.

- c) Lasketaan arvoa $x = 33$ vastaava normitettu arvo.

$$z = \frac{x - \mu}{\sigma} = \frac{33 - 36}{4} = -0,75$$

Oikea vaihtoehto on 3.

- d) Lasketaan arvoa $x = 30$ vastaava normitettu arvo.

$$z = \frac{x - \mu}{\sigma} = \frac{30 - 36}{4} = -1,5$$

Oikea vaihtoehto on 2.

Vastaus

- a) 5

- b) 4**
- c) 3**
- d) 2**

10.13

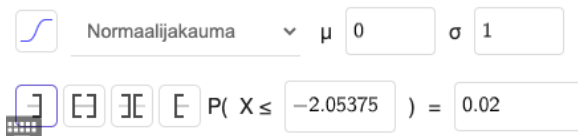
Tehtävänä on määrittää kahvipaketin massan X odotusarvo μ , kun keskihajonta $\sigma = 10$ (g).

Olkoon arvoa $x = 500$ (g) vastaava normitettu arvo z .

Tulee olla $P(X < 500) = P(Z < z) = 0,02$.

Satunnaismuuttuja $Z \sim N(0, 1)$.

GeoGebran todennäköisyyslaskurilla saadaan, että $P(Z < z) = 0,02$, kun $z \approx -2,05375$.

Muodostetaan normitusyhtälö ja ratkaistaan μ .

$$z = \frac{x - \mu}{\sigma} \qquad z \approx -2,05375, \quad x = 500, \quad \sigma = 10$$

$$-2,05375 = \frac{500 - \mu}{10} \qquad \text{Ratkaistaan CAS-laskimella.}$$
$$\sigma \approx 521$$

Odotusarvoksi pitäisi säätää 521 g.

Vastaus

521 g

10.14

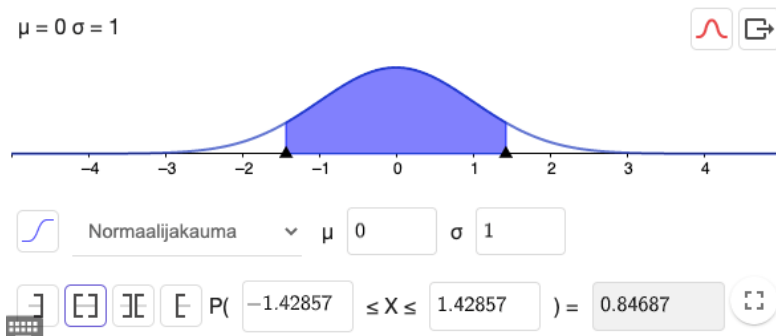
Teräslevyn paksuus X noudattaa normaalijakaumaa, jonka keskihajonta $\sigma = 0,70$ (mm).

Sattumanvaraisesti valitun levyn paksuus poikkeaa keskiarvosta enintään 1,0 mm alas- tai ylöspäin.

Lasketaan poikkeamaa 1,0 mm vastaava normitettu arvo z .

$$z = \frac{x - \mu}{\sigma} = \frac{1,0 \text{ mm}}{0,7 \text{ mm}} \approx 1,42857$$

Satunnaismuuttuja Z noudattaa normitettua normaalijakaumaa. Määritetään GeoGebran todennäköisyyslaskurilla todennäköisyys $P(-1,42857 \leq Z \leq 1,42857)$.

Levyn paksuus poikkeaa keskiarvosta vähemmän kuin 1,0 mm todennäköisyydellä 0,85.

Vastaus

0,85

10.15

Tehtävänä on määrittää autojen nopeuden X odotusarvo μ ja keskihajonta σ .

30 % autoista ajoi alle 60 km/h.

z_2

Olkoon arvoa $x = 60$ (km/h) vastaava normitettu arvo

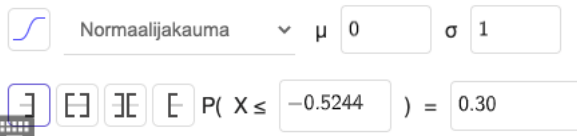
$$z_1 P(Z < z_1) = 0,30. \quad P(Z > z_2) = 0,80$$

$$z_1 \approx -0,5244. P(X < 60) = P(Z < z_1) = 0,30. Z \sim N(0,1).$$

Tulee olla

Satunnaismuuttuja

GeoGebran todennäköisyyslaskurilla saadaan, että
, kun

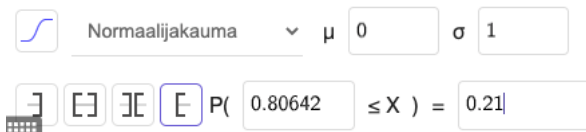

21 % autoista ajoi yli 80 km/h.

Olkoon arvoa $x = 80$ (km/h) vastaava normitettu arvo .

Tulee olla $P(X > 80) = P(Z > z_2) = 0,80$.

GeoGebran todennäköisyyslaskurilla saadaan, että
, kun $z_2 \approx 0,80642$.

Muodostetaan normitusyhtälöt ja ratkaistaan μ ja σ .

$$\begin{cases} \frac{60 - \mu}{\sigma} = -0,5244 \\ \frac{80 - \mu}{\sigma} = 0,80642 \end{cases} \quad \text{Ratkaistaan CAS-laskimella.}$$
$$\mu \approx 68 \text{ ja } \sigma \approx 15$$

Nopeuksien keskiarvo oli 68 km/h ja keskihajonta 15 km/h.

Vastaus

keskiarvo 68 km/h, keskihajonta 15 km/h

10.16

Tehtävänä on määrittää led-lampun käyttöiän X odotusarvo μ ja keskihajonta σ .

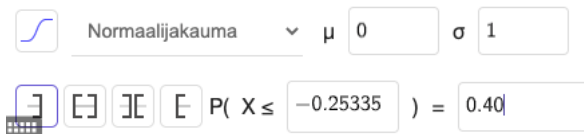
$$\frac{400}{1000} = 40 \% \text{ lampuista kesti enintään } 28\,000 \text{ tuntia.}$$

Olkoon arvoa $x = 28\,000$ (h) vastaava normitettu arvo .

$$\text{Tulee olla } P(X \leq 28\,000) = P(Z \leq z_1) = 0,40.$$

Satunnaismuuttuja $Z \sim N(0, 1)$.

GeoGebran todennäköisyyslaskurilla saadaan, että $P(Z \leq z_1) = 0,40$, kun $z_1 \approx -0,25335$.

$$\frac{50}{1000} = 5 \% \text{ lampuista kesti ainakin } 34\,000 \text{ tuntia.}$$

Olkoon arvoa $x = 34\,000$ (km/h) vastaava normitettu arvo z_2 .

$$\text{Tulee olla } P(X \geq 34\,000) = P(Z \geq z_2) = 0,05.$$

GeoGebran todennäköisyyslaskurilla saadaan, että $P(Z \geq z_2) = 0,05$, kun $z_2 \approx 1,64485$.

 Normaalijakauma   μ 0   σ 1

 P(1.64485 ≤ X) = 0.05

Muodostetaan normitusyhtälöt ja ratkaistaan μ ja σ .

$$\begin{cases} \frac{28\,000 - \mu}{\sigma} = -0,25335 \\ \frac{34\,000 - \mu}{\sigma} = 1,64485 \end{cases} \quad \text{Ratkaistaan CAS-laskimella.}$$

$\mu \approx 28\,800$ ja $\sigma \approx 3160$

Lamppujen kestoiän odotusarvo on 28 800 h ja keskihajonta 3160 h.

Vastaus

odotusarvo 28 800 h, keskihajonta 3160 h